

เรื่องเล่า งานกิจกรรมบำบัด

ย้อนไปเมื่อชั้นยังเรียนอยู่ที่ภาควิชากิจกรรมบำบัด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขณะฝึกงานฝ่ายเด็ก อาจารย์มักจะกล่าวเสมอว่า “เด็กคนหนึ่งเกิดมาไม่เหมือนการสร้างเขื่อนที่พอ ไม่สมบูรณ์หรือไม่พอใจก็ทุบทิ้ง ดังนั้นแม่ลูกของเราจะไม่สมบูรณ์หรือพิการ เราก็ไม่มีสิทธิ์ทำลายชีวิตเขา ” คำพูดดังกล่าวชั้นจำขึ้นใจ ยิ่งได้ดูรายการโทรทัศน์ที่นำเสนอผลกรรมของการทำแท้ง ชั้นก็ยิ่งรู้สึกไม่ติดกับคนที่มีความผิดกรรมดังกล่าว จนกระทั่งวันหนึ่ง ก็มีบททดสอบในชีวิตการทำงานของฉัน ถึงความเชื่อดังกล่าว

วันนี้คนไข้ที่งานกิจกรรมบำบัดมีมากเหมือนทุกวัน ชั้นเดินออกจากห้องฝึกในเวลาเกือบ 11 โมง หลังจากหมดภารกิจในการฝึกคนไข้ เพื่อรีบมาบันทึกการบำบัดรักษาลงใน แฟ้มผู้ป่วย พี่จันทร์ศรี (ด้านหน้าดีเด่นงานกิจกรรมบำบัด ที่มีชื่อเสียงด้านการใส่ใจดูแลคนไข้อย่างเข้าถึงมิติจิตวิญญาณ) ก็พาชายหญิงคู่หนึ่งเดินมาหาชั้น จาก การสังเกตคร่าว ๆ ฝ่ายหญิงผิวขาว รูปร่างสันทัด สูงประมาณ 160 เซนติเมตร ส่วนฝ่ายชายผิวคล้ำ รูปร่างสูงโปร่ง แต่สิ่งที่ทั้งสองเหมือนกันคือสีหน้าวิตกกังวล คิ้วขมวดอยู่ตลอดเวลา ดวงตาหมองคล้ำ เหมือนอดนอนหรือมีความเศร้าหมองในจิตใจ “เขายากมาปรึกษาเรื่องการทำแท้งบุตรคะ ” “ทำแท้ง งามขึ้นเนี่ยนะ !” ชั้นอุทานในใจพร้อมกับความรู้สึกต่อต้าน “หมอตตรวจน้ำคร่ำแล้ว บอกว่าลูกเขาเป็นดาวน์ซินโดรม ค่ะ หมอบอกให้เขาทำแท้ง แต่เขายากปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลเด็กพิการก่อนคะ ” พี่จันทร์ศรี ขยายความ “ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลเด็กพิการ” ฟังแล้วทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจดีจัง แต่ในขณะที่เดียวกันตอนนั้นกำลังสร้างความหนักอกหนักใจให้ชั้นด้วย จริงสินะ ! จากประสบการณ์การทำงานมาสิบกว่าปี การดูแลเด็กพิการคนหนึ่งเป็นปัญหายุ่งยากของพ่อแม่ ถ้าไม่มีความรู้ในการดูแลหรือความพร้อมด้านเศรษฐฐานะ ควรทำแท้งดีกว่าเพื่อไม่เป็นปัญหาสังคมต่อไป “ เด็กคนหนึ่งเกิดมาไม่เหมือนการสร้างเขื่อนที่พอไม่สมบูรณ์หรือไม่พอใจก็ทุบทิ้ง ” คำกล่าวของอาจารย์ตามมาหลอกหลอนชั้นตามมาด้วยมนโสน้ำในจิตใจที่จู่โจมกันมาติด ๆ

“เด็กดาวน์ซินโดรม เมื่อเกิดมาแล้ว วมิความล่าช้าทางพัฒนาการก็จริง แต่ความสามารถของพวกเขาก็มีหลายระดับนะคะ จากรุนแรงน้อยถึงมาก ซึ่งการดูแลก็แตกต่างกันไป แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเด็กดาวน์ซินโดรมก็มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติเพียงเล็กน้อยนะคะ ถ้าเรามีการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้องเหมาะสม เขาก็จะเติบโตมาเป็นเด็ก ที่มีพัฒนาการใกล้เคียงเด็กปกติ จนสามารถเข้าเรียน ดูแลตัวเองและทำงานหาเลี้ยงชีพได้คะ ” ชั้นพยายามให้คำแนะนำด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย จากประสบการณ์และความรู้ที่มี แต่สีหน้าพ่อแม่เมื่อใหม่ทั้งสองยังคงแย้มเหมือนเดิม คิ้วคลายปมลงบ้าง สีหน้าหม่น หมองวิตกกังวลเริ่มจางคลาย แต่มันกลับ ถูกแทนที่ด้วย สีหน้าของความลึกลับ “ชั้นคงดูหน้าอ่อนเหมือนเด็กด้อยประสบการณ์ คำกล่าวของชั้นคงยังไม่น่าเชื่อถือพอ ไม่ได้ละ ! ต้องหาตัวช่วยเป็นเอกสารอ้างอิง” ชั้นรีบปลีกตัวออกมาหลังจากที่คนทั้งสองขอสังเกตการทำงาน ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในหน่วยงานผ่านกระจกสังเกตการณ์ ซึ่งมีน้องนักกิจกรรมบำบัดกำลังปฏิบัติงานอยู่ แล้วรีบวิ่งไปที่ศูนย์ฝึกอบรมและข้อมูลวิชาการ เพื่อเบิกแผ่นพับมา 2 เรื่อง คือ การดูแลเด็กดาวน์ซินโดรม และพ่อแม่ หัวใจแกร่ง จากนั้นชั้นรีบวิ่งกลับมาที่แผนกที่ห่างออกไป 2 ช่วงตึก แต่ไม่พบพวกเขาแล้ว ชั้นลงวิ่งไปทางแผนกกายภาพ แล้วก็ไปเจอพวกเขาที่หน้าอาคารผู้ป่วยนอก ชั้นยื่นแผ่นพับให้พร้อมกำชับว่า “ชั้นหวังว่าสื่อพวกนี้คงจะช่วยให้คุณตัดสินใจของคุณได้ และหวังว่าคงจะเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง”

เวลาผ่านไปปีกว่า แม้เรื่องนี้จะทำให้ชั้นนอนไม่หลับไปหลายวันแต่จากภาระงานที่มาก ทำให้ชั้นลืมเลือนพวกเขาไป “น้องต้องถ่ายรูปเทคโนโลยีกับเด็กด้วยคะ รูปที่มีแต่ของมันเป็นไม่มีชีวิตชีวา ไม่ดึงดูดใจ ” พี่จีที่คนสนิทและหัวหน้าศูนย์ฝึกอบรมและข้อมูลวิชาการ ให้คำแนะนำแก่ชั้น ในเที่ยงวันหนึ่ง ของการนำข้อมูลไปจัดบอร์ดวิชาการที่งาน Opened house และงาน IQ – EQ “ขอวันนี้ด้วยนะ ” เธอบอกเส้นตายของการส่งงาน “แล้วจะทำยังไงละตุ ! วันนี้วันศุกร์บ่าย ไม่มีคนใช้ด้วย ” ชั้นพกความเครียดเดินกลับแผนก คุณพระช่วย! ชั้นพบเด็กเล็ก ๆ คนหนึ่งอายุประมาณ 1 ขวบ เด็กชายดาวน์ซินโดรมผิวขาวหน้าตาสะอาดสะอ้านน่ารัก กำลังนั่งเล่นอยู่บนเบาะในส่วนรอคอยของหน่วยงาน เด็กชายจ้องมาที่ชั้นเหมือนคุ้นเคยกันมานานพร้อมกับส่งรอยยิ้มสดใสให้ ชั้นรีบขออนุญาตผู้ปกครอง

ซึ่งมาทราบภายหลังว่าเป็น พ่อแม่และยาย เพื่อขอถ่ายรูป เด็กชายให้ความรู้ มมืออย่างดี แสดงท่าทางการ เล่นและ มองกล้องอย่างไม่ขัดเขิน เมื่องานเสร็จสิ้นขึ้นไม่ลืมที่จะ ไหว้ขอบคุณผู้ปกครอง พร้อมให้คำแนะนำในการดูแลบุตร ดาวน์ซินโดรมเบื้องต้น การฝึกทางกิจกรรมบำบัดและคู่มือการฝึกรับประทานอาหารที่มักเป็นปัญหาในเด็กที่มีความ ล่าช้าทางพัฒนาการ ด้านการเคลื่อนไหว และไม่ลืมที่จะขอบคุณ นายแบบตัวน้อย ด้วยของเล่นทำมือ ที่เด็กเลือกเอง ขึ้นนำเด็กและผู้ปกครองไปส่งที่ตึกผู้ป่วยนอกตามที่มีนัดหมาย แต่พอกลับมาที่หน่วยงาน พี่จันทร์ศรีผู้ใส่ใจคนไข้และ ความจำดีเลิศ ก็ให้ข้อมูลที่น่าประหลาดใจกับชั้นว่า พ่อแม่ของเด็กคือคนที่มาขอคำแนะนำจากชั้น ในวันนั้น มันทำให้ชั้นดีใจและภาคภูมิใจอย่างมากที่คำแนะนำที่ดีของชั้นได้ช่วยหนึ่งชีวิตเอาไว้ แต่สิ่งที่ทำให้ชั้นประหลาดใจยิ่งกว่า คือ เด็กคนนั้นไม่ได้มีนัดฝึกที่แผนก ซึ่งไม่รู้ว่ามีอะไรจิตใจให้พ่อแม่พาเด็กมาที่หน่วยงานนี้ อาจจากความ คั่นเคยที่มา ขอคำปรึกษา หรือเด็กคนนั้นคลใจให้พ่อแม่พามา เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณชั้น ในวันที่ชั้นกำลังอับจนหนทาง แต่ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด ชั้นอยากจะบอกกับพวกเขาว่า “ชั้นยินดีด้วยที่การตัดสินใจของเขา ได้ให้กำเนิดสิ่งมีชีวิตที่ แสนน่ารักคนนี้มา ทั้งสองท่านจะไม่ลำบากในการเลี้ยงดูเด็กคนนี้อย่างโดดเดี่ยว บุคลากรทุกท่านในสถาบันรา ชานุกูล โดยเฉพาะชั้นจะ คอยให้กำลังใจและ พยายามถ่ายทอดความรู้ที่มีในการ ช่วยดูแลเด็กคนนี้” พร้อมกับการเข้าไป จับมือพ่อแม่ของเด็กแล้วกล่าวคำว่า “นับจากนี้ไปพวกเราช่วยกันทำให้เด็กคนนี้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมี ความสุขเถอะนะ” แต่มันก็คงเป็นแค่ความคิด เพราะเมื่อชั้นรีบวิ่งไปที่ตึกผู้ป่วยนอกก็ไม่พบพวกเขาแล้ว

เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นบทเรียนที่ดีในการทำงานของชั้น 2 เรื่อง คือ “คนเราไม่มีสิทธิ์จะไปพิพากษาว่า พฤติกรรมผู้อื่นดีหรือชั่ว เพราะทุกคนมี เหตุผลในการคิดหรือตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอ หน้าที่ของ เราคือดูแลหรือปฏิบัติต่อเขาให้ดีที่สุด” และเรื่องที่สอง “การบำบัดรักษาหรือให้คำแนะนำแก่ผู้มารับบริการ ลำพัง แค่ความรู้ทางทฤษฎียังไม่เพียงพอ เราต้องเข้าถึงความรู้สึกนึกคิด ใสใจสภาพจิตใจและบริบทสิ่งแวดล้อมของเขา ด้วย” ท้ายสุดนี้ ชั้นหวังให้ผลงานเขียนเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึก ของชั้น ที่มีต่อครอบครัวของเด็กที่น่ารักคน นั้น ในการตอกย้ำคำกล่าวที่ว่า “คุณจะไม่ลำบากในการเลี้ยงดูเด็กคนนี้อย่างโดดเดี่ยว บุคลากรทุกท่านในสถาบันรา ชานุกูล จะคอยให้กำลังใจและพยายามถ่ายทอดความรู้ที่มีในการ ช่วยดูแลเด็กคนนี้ เพื่อให้เขาสามารถดำเนินชีวิต อยู่ได้อย่างมีความสุข”